

Värdefull bok om klinisk laboratorie- diagnostik

Lothar Thomas. **Clinical laboratory diagnostics. Use and assessment of clinical laboratory results.** 5:e upplagan. 1 527 sidor. Frankfurt: Th-Books, 1998. ISBN 3-9805215-4-0.

Recensent: Henning von Schenck, docent och överläkare, laboratoriet för klinisk kemi inom kompetenscentrum för laboratoriemedicin, Centralsjukhuset, Kristianstad.

Laboratorietest används alltid som ett nödvändigt och ofta avgörande underlag för läkarens diagnos. Ständigt tillkommer nya, mer specifika analyser, och vi läkare behöver information om hur dessa laboratorietest bäst kan användas i olika kliniska situationer. Sedan hösten 1998 finns en bok tillgänglig i vilken mycket aktuell sådan information har sammanställts. Boken har utvecklats under 20 år i Tyskland och har 1998 vid framtagandet av den femte upplagan även översatts till engelska.

Laboratiemedicin enligt kontinental modell

Boken är välstrukturerad med drygt 60 kapitel som täcker laboratiemedicinen enligt kontinental modell. Läsaren finner allt om klinisk kemi, hematologi, hemostas, immunologi, allergi, transfusionsmedicin, transplantationsanalyser, tumörmarkörer, endokrinologi, läkemedelsanalyser, bakteriologi, virologi, serologi, parasitologi, neurologisk laboratediagnostik m m. Kapitlen är skrivna framför allt av laboratorieläkare. Flera av dem praktiserar som dubbelspecialister även i en klinisk disciplin. De flesta författare är verksamma inom olika sjukhus, främst universitet och stora sjukhus, men också i läkargrupper som specialiserat sig på vissa diagnostiska områden eller forskningsinstitut. Författarna (114 personer) kommer från Tyskland, Österrike, Schweiz, Holland, Sverige och England.

Väl disponerad

När man bläddrar igenom boken finner man att kapitlen är läsarvänligt or-

ganiserade. Titlarna till kapitlen beskriver väl de medicinska områdena. Autorerna följer väsentligen indelningen: Introduktion, Indikation, Metod, Provmaterial, Referensintervall, Klinisk signifikans, Kommentarer och problem, samt Biokemi och fysiologi eller Patobiokemi och därefter Referenser. De olika testen hittas i sina sammanhang. Läsaren erbjuds snabbt och översiktligt svar på frågor avseende nya och traditionella analyser.

Fängslande läsning

Ett djupare läsprov skulle behövas, och jag går till kapitlet hjärtsjukdomar och stannar vid troponinerna T och I. Indikationerna specificeras. Laboratoriessvaren valideras vid hjärtinfarkt avseende diagnosen, infarktens storlek, uppföljning av trombolytisk behandling. Problematiken instabil angina kommenteras. Det finns värderingar av metoderna inklusive snabbtest. Interferens i metoderna går igenom. Plötsligt upptäcker jag att jag har läst längre i den upplysningsstäta texten än vad jag hade tänkt mig. Nästan obemärkt har jag kommit fram till en tabell i vilken man på ett översiktligt sätt presenterar vilka andra grupper av laboratorietest som samtidigt förändras vid hjärtinfarkt och dess efterförlopp, och nu stannar jag upp – ganska stimulerad. Efter en paus faller blicken på nästa sida och dras till de natriuretiska peptidernas roll vid hjärtsvikt. Nyfikenheten sätter fart igen. Temat är ju också aktuellt på våra kliniker och laboratorier, och snart är jag framme vid referenserna. Artiklarna som refereras är från 90-talet, många endast några år gamla från internationella, välkända kliniska och laboratiemedicinska tidskrifter. Nu infinner sig ett stadium av nöje. Det var väl använd tid. Jag känner lust att fortsätta...

I boken går mer än 500 laboratorietest igenom på ca 1 500 sidor. Jag gör några stickprov till och fångas av exempelvis kapitlet om autoantikroppar vid kroniska hepatiter som väcker kritiskt tänkande och av kapitlet förgiftningar som på elegant sätt leder genom klinik, analyser, komplikationer och laboratoriefynd. Många kapitel innehåller systematiska tabeller och enstaka tydliga bilder. I kapitlet plasmaproteiner förvånas jag över att totalproteinanalysen finns kvar och att den nordiska tolkning av proteinfraktionering enligt Laurell bara omnämns, medan den kontinentala tolkningen av den skannade proteinelektroforesen ges så mycket

utrymme, trots att den beskrivs som ganska okänslig. I många kapitel förs man intensivt fram till de kliniska sammanhangen, vilket man verkligen uppskattar som laboratorieläkare. I de typiskt metodologiska avsnitten i slutet av boken finner man också källor till kalibratorer, beskrivningar av flödescytometriska och molekylärbioologiska tekniker, kraven på preanalytisk provhantering samt en genomgång av sensitivitet, specificitet och prediktionsvärde.

Det laboratiemedicinska fältet är stort. Jag saknade inget inom den kliniska kemin. Gärna hade jag sett några bilder inom parasitologidelen. När jag långsamt bläddrar igenom bakteriologin och virologin märker jag att mycket har hänt inom dessa områden. Med tanke på all expertis som har samlats är jag säker på att dessa sidor också är en riklig källa till välgrundade, kliniskt diagnostiska upplysningar.

Rekommenderas med nöje

Boken rekommenderas med nöje att användas på kliniker, vårdcentraler och laboratorier på grund av att den på ett lättillgängligt sätt tillhandahåller hela laboratiemedicinska diagnostiken med valideringar präglade av laboratoriekunskap och klinisk erfarenhet i en väl lyckad syntes. Laboratiemedicinen befäster här sin plats som klinisk specialitet. •

Mer historia än idéer

Ingemar Nilsson, Hans-Inge Petersson. **Medicinens idéhistoria.** 250 sidor. Stockholm: SNS Förlag, 1998. ISBN 91-7150-719-1.

Recensent: Ulf Schöldström, Läkarförbundet, Stockholm.

Det nyväckta intresset för läkekonst och medicinshistoria har de senaste åren manifesterats i flera nyutkomna böcker. Nu har idéhistorikern Ingemar Nilsson och läkaren Hans-Inge Petersson, båda verksamma i Göteborg, slagit sig samman och skrivit en kortfattad medicinshistorisk översikt som riktar sig till både läkare och intresserade lekmän (till den sistnämnda kategorin hör recensenten). Boken har sin upprinnelse i